VLAKTAKS: RECHTVAARDIG EN DOELTREFFEND

Essay door Werner Niemegeers en Eric Pompen

In FiscalWorld van september verscheen een interview met professor-emeritus Frans Vanistendael (KULeuven). Volgens de huidige directeur van het Bureau for Fiscal Documentation is een vlaktaks mooi, maar onbetaalbaar. Maar de hoogleraar vergist zich. In ons boek 'Vlaktaks, rechtvaardig en doeltreffend' (Roularta Books) staat een concreet uitgewerkt voorstel, inclusief financiering. Deze maatregel zou de schatkist geen eurocent kosten. Integendeel. Als gevolg van de economische groei zullen de overheidsinkomsten op termijn zelfs stijgen. Bovendien heft onze formule van vlaktaks de huidige discriminatie tussen belasting op arbeid en belasting op kapitaal op!

De opmerking dat een vlaktaks ongetwijfeld zal leiden tot compensaties in de vorm van fiscale aftrekken en een verbreding van de belastbare basis is geen kritiek noch relevant, aangezien ze automatisch voortvloeit uit de definitie van het begrip zelf. Een vlaktaks bestaat namelijk principieel uit twee delen, die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn: een enkelvoudig proportioneel tarief én de afschaffing van aftrekposten. Dit impliceert automatisch de afschaffing van de notionele interest, waarvoor Vanistendael pleit. Om de maatregel sociaal rechtvaardig te maken, stellen wij de invoering van een belastingvrije som van 12.500 euro voor natuurlijke personen voor. Dat is meer dan de vrijstelling voor de eerste schijf van 12.000 euro, die de professor-emeritus met zijn sociaal gecorrigeerde vlaktaks van 50% verdedigt.

Bovendien maken wij geen gebruik van klassieke begrotingstrucs, zoals de overschatting van toekomstige inkomsten. Los van de post 'meer ontvangsten door meer economische groei' _ goed voor 6 miljard euro _ staan geen andere terugverdieneffecten in ons boek. De opbrengst van een efficiëntere belastinginning dankzij de invoering van een vlaktaks staat buiten kijf (minstens 5 miljard euro). Hetzelfde geldt voor een efficiënt werkende overheid (10 miljard euro), lagere interestlasten op de openbare schuld (2,4 miljard euro), afschaffing van de notionele interestaftrek (0,5 miljard euro), afschaffing van subsidies aan bedrijven (5,5 miljard euro). Zelfs de extra opbrengst van 6 miljard euro door de vermindering van de fiscale fraude (naar schatting 40 miljard euro per jaar) kan moeilijk als een overschatting beschouwd worden. In ons voorstel verminderen de aanslagvoeten met meer dan 50%!

Ten derde bestempelt professor Vanistendael ons systeem als sociaal onrechtvaardig. Hierbij verwijst hij naar de studie van professor André Decoster, die stelt dat een doorgedreven vlaktaks de inkomenskloof nog vergroot. Deze medewerker van het Centrum voor Economische Studiën (CES)

houdt echter geen rekening met de sociale correctie van een aanzienlijke belastingvrije som aan de basis voor elke belastingplichtige en dus ook voor de vervangingsinkomsten. Voorts werkt hij binnen de bestaande budgettaire situatie zonder de hoge verspillingsgraad van de overheid in vraag te stellen. Ook baseert Decoster zich op listings van loontrekkenden uit 2001, dus nog vóór de fiscale hervorming in 2002. Ondertussen is het aantal codes _ lees uitzonderingen _ meer dan verdubbeld. Tegelijkertijd liggen de aanslagvoeten van de werknemers beduidend hoger dan zelfstandigen, die meer kosten kunnen inbrengen en meer mogen aftrekken van hun belastingen. In die zin houdt de professor geen rekening met de managementvennootschappen, die van de lagere KMO-tarieven genieten in de vennootschapsbelasting. Zo vallen de meeste grootverdieners uit zijn vergelijking. Nochtans profiteren zij het meeste van de gaten in de huidige wetgeving. In het systeem van een vlaktaks is iedereen gelijk.

Ten vierde is het huidige belastingregime ons inziens allesbehalve progressief. Kijk maar naar Didier Bellens, topman van Belgacom, die 'noodgedwongen' een deel van zijn loon inlevert maar van de 1,8 miljoen euro bruto toch nog netto 1,5 miljoen euro overhoudt. Het systeem bevordert integendeel fiscale fraude. De 'rijken' varen er wel bij. Aan wie heeft, zal gegeven worden (Matheüs-effect). Denk bij voorbeeld maar aan het jongste voorstel van Vlaams minister Dirk Van Mechelen om voor de restauratie van monumenten een belastingaftrek van 150% te voorzien (zie De Standaard van 8 september 2008). Welke modale Belg kan zich een monument als woning veroorloven? Enfin, de lijst van gunstregimes is quasi eindeloos en kost veel tijd en geld aan de overheid. In tegenstelling tot wat velen denken is vlaktaks veel rechtvaardiger en billijker (nvdr _ misschien hadden we in plaats van vlaktaks beter een neutraler woord gebruikt, maar goed … het is nu eenmaal gewoon de historische term voor een nieuw fiscaal stelsel). Velen staren zich blind op de lage en uniforme aanslagvoet, maar vergeten de andere kant van het verhaal. In ons concreet voorstel pleiten wij voor de afschaffing van alle aftrekposten én voor een substantiële verhoging van de belastingvrije som tot 12.500 euro. Het zijn nu immers de sterkste schouders, die het meest van alle snoepjes genieten.

Ten vijfde schaft ons voorstel de aftrek van alle interesten af, ook voor bedrijven. In 2006 beliepen de totale schulden (vreemd vermogen) van de niet-financiële vennootschappen niet minder dan 565,525 miljard euro. Als je daar een interestlast van 5% van neemt, kom je aan ongeveer 28,28 miljard euro aan aftrekbare interestlasten. Met een belastingtarief van 34% levert de afschaffing van deze aftrekpost dus iets meer dan 9 miljard euro op (evenveel als de vennootschapsbelasting vandaag oplevert). Als je de aftrek afschaft, vereist de logica dat je ook de roerende voorheffing op interesten afschaft. Bovendien leverde die post maar 1,7 miljard euro op jaarbasis op (nvdr _ nochtans zou deze post 4 miljard euro moeten opleveren of 15% van de totale roerende inkomsten van 27 miljard euro _

kapitaalvlucht). Zo moedigen we sparen en beleggen aan. Daar tegenover staat wel een vermogensrendementbelasting, zoals bij voorbeeld Nederland toepast (in casu: 15% op een fictief rendement van 4%).

Ten zesde verglijdt professor Vanistendael teveel in een éénzijdige benadering van de zaak, waarbij hij enkel de fiscale administratie bekijkt. In ons boek tonen wij echter aan dat een vlaktaks hét instrument bij uitstek kan zijn om het volledige overheidsapparaat efficiënter te maken door de noodzakelijke besparingen in te voeren. Uit studie van de Europees Centrale Bank (ECB) blijkt namelijk dat overheidsverspilling in ons land oploopt tot 34%. Dat komt neer op een slordige 50 miljard euro per jaar _ bijna evenveel als de totale som van de ontvangsten uit de personenbelasting en de vennootschapsbelasting samen. De door ons voorgestelde besparingen in de publieke sector hoeven slechts 10 miljard euro op te leveren om een vlaktaks van 15% te kunnen financieren.

Ten zevende bestendigt professor-emeritus Vanistendael met zijn pleidooi voor een tarief van 50% in de personenbelasting de nationale sport van belastingontduiking. Internationale ervaring leert dat hoge aanslagvoeten fiscale fraude aanmoedigen (Laffer-curve). Volgens een studie van professor Friedrich Schneider (Universiteit van Linz) blijkt 21,5 % van het Bruto Binnenlands Product (BBP) in ons land zwart te zijn. Dit komt dus neer op 60 miljard euro ontdoken inkomsten per jaar (of 25 à 30 miljard euro aan belastingen die niet worden doorbetaald aan de schatkist). Hiermee prijkt België op de vijfde plaats in de Oeso-lijst nÃ Griekenland (28,3 %), Italië (26,2 %), Spanje (22,3 %) en Portugal (22,3 %). Deze ontwikkeling wordt door het Cel voor Financiële Informatie (CFI) als ronduit gevaarlijk voor onze economie bestempeld. Alleen een gevoelige verlaging van de aanslagvoeten, de afschaffing van de aftrekposten en de verhoging van de pakkans _ met andere woorden de invoering van een vlaktaks _ kan het tij doen keren.

Ten achtste besteden wij in ons boek veel aandacht aan het fenomeen van de belastingafwenteling. Dankzij de zogenaamd progressieve aanslagvoeten slagen de ‘rijken’ er in de fiscale druk op hun inkomen af te wentelen op de ‘armen’, want zij kunnen uitvoerig gebruik maken van allerlei soorten aftrekposten en fiscale achterpoortjes. Als dat geen sociaal onrechtvaardig mechanisme is! Aansluitend op de kritische opmerkingen van Luc Coene _ vice-gouverneur van de Nationale Bank _ in de pers begin september 2008 roepen wij ten slotte alle economen, fiscalisten, politici en maatschappelijk geëngageerde mensen op om de krachten te bundelen en het échte probleem _ namelijk de verspilling van de overheidsuitgaven _ aan te pakken. De vlaktaks is natuurlijk slechts een theoretisch model, dat daar waar nodig gecorrigeerd zal moeten worden (bij voorbeeld de invoering van een unieke

kinderaftrek en een overgangsfase voor afschaffing aftrek woonkrediet). Maar het voorstel geeft toch de krachtlijnen van de toekomst aan. Het zal echter een zwaar gevecht worden tegen machtige lobbies.

Ten slotte biedt de invoering van de vlaktaks perspectieven om uit de financiële crisis te geraken. Conform het Amerikaanse plan Paulson zijn namelijk ook fiscale maatregelen nodig om de val van vandaag te breken. De essentie van onze boodschap is dat de progressiviteit van de vigerende inkomstenbelasting een illusie is en dat de Belgische overheid daarbij gigantisch veel geld verspilt (tot 34 %, aldus de Oeso). Ons boek heeft niet de pretenties van een wetenschappelijke studie op macro-economisch vlak, maar berust wel op een doordachte analyse van de maatschappelijke werkelijkheid. Daarom wil het document “een aanzet geven voor een maatschappelijk debat over de grondige hervorming van ons belastingstelsel” (zie blz. 15). Als alternatief voor het failliet van het huidige beleid werken wij een concreet voorstel van een vlaktaks zonder aftrekposten en met een belastingvrij minimum van 12.500 euro uit. Wie dit idee niet genegen is of betere voorstellen denkt te hebben: gooi ze op tafel. De discussie kan er enkel wel bij varen, zoals Jef Vuchelen (VUB) in het voorwoord schrijft.

Werner Niemegeers
& Eric Pompen

‘Vlaktaks, rechtvaardig en doeltreffend. Een nieuw fiscaal stelsel voor Vlaanderen?’

Roularta Books, juli 2008